

Eksamen i BV3900, kandidat: 845.

ALENE I VENDELAND

*Om enslige mindreårige asylsøkere og ventetid i
asylsøkerfasen*

**Bacheloroppgave med vitenskapsteori BV3900
Bachelorstudium i barnevern ved OsloMet
22.05.2023**

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
Problemstilling	2
Metode	3
Litteratursøk	4
Kildekritikk	4
Teori	5
Teori i et utviklingsperspektiv	5
Teori i et salutogent perspektiv	6
Hvem er de enslige mindreårige asylsøkerne?	6
Enslige mindreårige asylsøkeres rettsstilling og praktiske konsekvenser	7
Barnekonvensjonen	7
Utlendingsloven	8
Politiske føringer	9
Asylsøker eller barn?	9
Barnas omsorgssituasjon og barnevernsloven	9
De lengeboende barna	12
En belastende tilværelse på asylmottak	12
Ventetid	13
Hensynet til barnets beste i saksbehandlingen	14
Aldersvurderingen	14
Ulike aldersforståelser	15
Holdninger som påvirker praksis	17
Barndom i unntakstilstand	17
De-subjektivering – å bli en «ingen»	18
Kjedsomhet	18
Avslutning	20
Litteraturliste	22
Selvvalgt pensum	26

«Kun hvis vi får oppholdstilladelse, er vi 100% sikre på, at der findes en fremtid»

- Ibrahim, 17 år.¹

Innledning

Barn som søker asyl i Norge kan fort risikere å måtte tilbringe store deler av sin barndom i en form for ventemodus. Barna blir utsatt for at livet settes på hold mens de venter på å få asylsøknaden sin behandlet. Dette er en byråkratisk prosess som kan ta lang tid, og på denne måten skiller asylbarndom seg helt grunnleggende fra hva vi i Norge assosierer med hva en god barndom skal innebære (Broholm, 2017, s. 17).

Jeg vil komme til å se nærmere på denne gruppen barn, særlig de over 15 år, da tiltakene rettet mot denne aldersgruppen av enslige mindreårige asylsøkere skiller seg fra hvordan Norge ellers forholder seg til barn som behøver tiltak fra barnevernet. For å belyse forskjellen helt tydelig har jeg valgt å se nærmere på konseptet ventetid da dette er et forhold som opptrer på en helt spesiell måte for asylbarn. Mens «norske»² barnevernsbarn kan vente på å bli 18 år og dermed få muligheten til å frigjøre seg fra det barnevernet krever av dem, så markerer 18 årsdagen bare enda mer usikkerhet for de asylsøkende barna. Fremtiden oppleves som usikker for barna når de ikke har oversikt over hva som kommer til å skje videre, om de får bli i Norge eller må returnere. Det kan derfor være betydningsfullt å se på hvordan det å leve i en vedvarende uavklart livssituasjon kommer til uttrykk for i barnas følelse av her og nå. Jeg ønsker å se nærmere på hvorvidt det er rimelig at det i Norge eksisterer et skille mellom behandlingen av 15-18 åringer som kommer utenfra Norge og de 15-18 åringerne i Norge som er norske statsborgere.

Problemstilling

Fokuset i denne oppgaven er enslige mindreårige asylsøkere og hvordan deres barndom påvirkes av å være asylsøkere i Norge. Jeg er interessert i å se nærmere på hva det vil si for disse barna å befinne seg i en ventesituasjon hvor utfallet av hvordan asylsøknaden deres blir

¹ Sitat hentet fra boken *Asylbørn i Danmark* (Vitus K. & Nielsen S. S., 2017, s. 106).

² Versjoner av ordet «norsk» er satt i hermetegn gjennomgående i oppgaven. Dette kommer av at den juridiske rammen for hvem som kan regnes som norsk oppleves som for snevert sett i henhold til en sosial forståelse av «norskhet».

behandlet vil være utslagsgivende for hvorvidt de vil kunne kalle Norge for sitt nye hjem. Denne gruppen barn utsettes for et vedvarende stress på grunn av sin uavklarte livssituasjon og derav fremtid. Jeg er nysgjerrig på hvordan norsk barnevernsfaglig praksis forholder seg til disse barna og hvordan barna påvirkes av den krevende situasjonen som oppstår når de må leve i asyl. Jeg har derfor valgt å skrive en oppgave på bakgrunn av problemstillingen;

«Hvordan påvirkes enslige mindreårige asylsøkere av norsk barnevernsfaglig praksis, og hvilken betydning har ventetid i asylsøkerfasen for barna?»

Med *barnevernsfaglig praksis* referer jeg til både til de bestemmelsene som fattes på et statlig nivå, men også hvordan barnevernet retter seg etter de statlige føringene som settes til arbeidet. Jeg ser også på det som barnevernsfaglig praksis på tross av at oppgaven i større grad retter seg mot de barna som ikke i hovedsak faller inn under barnevernsloven, men utlendingsloven da de er over 15 år. Dette gjør jeg da min forståelse av kategorien barn som begrep er at alle under 18 år i Norge er å regne som barn. Dette gjelder uavhengig av hva statlige føringer har bestemt om hvem som har ansvaret for den daglige omsorgen for et barn. I lys av begrepet *ventetid* som brukt i problemstillingen vil også konsekvensene av denne ventetiden diskuteres i oppgaven, med et fokus på hvordan den påvirker barnas liv og selvforståelse.

Metode

Denne oppgaven baserer seg på en litteraturstudie. Litteraturstudie innebærer at jeg har funnet frem til forskere og teoretikere på feltet og brukt deres produserte materiale for å diskutere oppgavens problemstilling (Dalland, 2020, s. 199). Hensikten bak en oppgave som baserer seg på allerede eksisterende litteratur er å undersøke hvilke former for informasjon som allerede eksisterer på feltet en skriver om (Jacobsen, 2010, s. 53-54). Fenomenologi, studiet av hvordan vi umiddelbart oppfatter og tolker verden rundt oss og hermeneutikk, en metode for fortolkning viser til hvordan en ikke kan forholde seg nøytralt til verden. En kan ikke stå på utsiden av seg selv og komme frem til objektive tolkninger av omverden. En opplever og prosesserer inntrykk ut ifra ens subjektive fortolkningsramme (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 407) Med dette i bakhodet er jeg klar over at min forforståelse for oppgavens tema vil være preget av min tidligere utdanningsbakgrunn innenfor områdestudier og språk. Jeg har en utdanning som i stor grad har vært rettet mot deler av

verden hvor flere av de enslige mindreårige asylsøkerne har sin tilknytning. Dette preger helt klart mitt utgangspunkt og min forståelsesramme.

Litteratursøk

For å finne kilder til litteraturstudiet har jeg i hovedsak brukt søketjenesten Oria. Søkeordene jeg tok i bruk var blant annet «enslige mindreårige asylsøkere/flyktninger», også forkortelsen «EMA», og det tilsvarende begrepet på engelsk «unaccompanied minors»/ «unaccompanied asylum-seeking minors». Jeg har tatt i bruk varianter av «asyl- søker/-søkende/-mottak» som søkeord i kombinasjon med «barn»/«mindreårig»/«enslig», de tilsvarende engelske ordene «asylum-seeker/-seeking/-centre» og «children»/«minor»/«unaccompanied».

Kombinasjonen «barnevern» og «enslige mindreårige asylsøkere» har også inngått i søket. Gjennom å få en oversikt over hvilke forfattere som er relevante for feltet har jeg kunnet gått inn i den enkeltes forfatterskap og funnet relevante kilder der. Jeg har også tatt i bruk lovdata for å få tilgang til gjeldende lovverk angående enslige mindreårige asylsøkere i Norge.

Kildekritikk

Jeg har vært oppmerksom på å bruke fagfelleverdert litteratur i oppgaven. Dette har jeg gjort for å forsikre meg om at kildene jeg tar i bruk er av god akademisk kvalitet, og er relevante for fagfeltet de gir uttrykk for at de bidrar til med i forskningen sin.

Jeg har også tatt i bruk litteratur på dansk, og litteratur som i utgangspunktet omhandler danske forhold. Jeg tenker likevel at det jeg har trukket ut av informasjon fra de danske bidragene for å bruke i denne oppgaven kan være overførbare til en norsk kontekst. Dette kommer av at tematikken i den danske litteraturen i stor grad omhandler de psykososiale konsekvensene av å leve i asyl. Dette anser jeg for å være forhold ved den menneskelige situasjonen til asylbarna som overskrider nasjonalstatenes grenser.

Det har skjedd flere endringer vedrørende enslige mindreårige asylsøkeres situasjon de siste årene som følge av globalpolitiske og innenrikspolitiske forhold. Jeg har derfor vært opptatt av å innhente relativ ny litteratur for å kunne supplere de eldre kildene jeg har tatt i bruk. Jeg

anser likevel de eldre kildene som relevante da de tar opp deler ved situasjonen til disse barna som antagelig står uendret på tross av politisk og praktisk endring.

Teori

Som teoretisk grunnlag for denne oppgaven vil jeg i det følgende redegjøre for teoretiske perspektiver fra Urie Bronfenbrenner og Aaron Antonovsky. Bronfenbrenners *bioøkologiske modell* kan bidra til en forståelse for hvilke faktorer som påvirker barnas sosialisering og utvikling etter ankomst til Norge. Antonovskys perspektiv rundt *salutogenese* fremstår også som særs relevant for oppgaven. Enslige mindreårige asylsøkere er en gruppe barn som er svært sårbare i kraft av sin livssituasjon. Det blir da desto viktigere å være oppmerksom på hvilke ressurser som er iboende barna.

Teori i et utviklingsperspektiv

Den bioøkologiske modellen viser til at barn sosialiseres og utvikles i de ulike miljøene de tilhører og befinner seg i. Modellen deler de forskjellige miljøene som utgjør barns sosiale liv inn i mikro, meso, ekso -og makromiljøer (Bø, 2018, s.170). Bronfenbrenner var opptatt av at dersom samspillet skal være betydningsfullt må det forekomme over tid. Barnet påvirkes også av konteksten og kvaliteten på samspillet (Bø, 2018, s.170). Mikromiljøet rommer den delen av barnets sosialisering hvor to eller flere aktører møtes i samspill. Dette er mennesker barnet lever i et felleskap med. På mikronivå kontrollerer mennesker hverandres adferd, vi deler tanker og lærdom med hverandre. Det er på mikronivået det forekommer blant annet modellering, sosialisering, integrering, assimilering og oppdragelse (Bø, 2018, s. 171). For enslige mindreårige asylsøkere vil de andre barna de bor sammen med i asylsøkerfasen, samt de voksne hjelperne som utøver den daglige omsorgen for barna utgjøre mikromiljøet. Mesomiljøet er det miljøet som oppstår når det forekommer forbindelser mellom ulike mikromiljøer (Kvello, 2015, s. 27). En slik forbindelse kan for eksempel oppstå mellom at barna både tilhører et mikromiljø i et asylmottak, men også på en skole. Eksomiljøet er et miljø hvor barnet selv stort sett eller aldri er til stede, men som likevel har en påvirkning og betydning for barnet (Kvello, 2015, s. 27). Dette kan for eksempel være overlapp, eller interne samtaler om barna blant de voksne i personalgruppen som jobber ved omsorgssentre eller asylmottak. Det siste miljøet, makromiljøet har en avgjørende påvirkning

for asylsøkende barn. Makromiljøet er det ytterste miljøet som har sin innvirkning på verdier, tradisjoner, forhold som omhandler økonomi, ideologi og kultur (Bø, 2018, s. 177). Det er disse faktorene ved makromiljøet som påvirker det tankegodset og forestillingene i et samfunn som videre gir utslag for hvordan lovverk som omhandler asylsøkere skal utformes. Alle disse miljøene eksisterer ikke uavhengig av hverandre, de påvirker hverandre og er i stadig endring på grunn av den gjensidige påvirkningen (Bø, 2018, s. 178).

Teori i et salutogent perspektiv

Salutogenese er en type tenkning som legger vekt på de beskyttelsesfaktorene og helsefremmende aspektene ved en persons liv. Salutogen tenkning utfordrer problemfokuset og er heller opptatt av de sidene ved individets hverdag som påvirker positivt og fremmer god helse (Garsjø, 2018, s. 28). De strukturelle forholdene ved barnevernsfaglig praksis er vanskelige å rokke ved som barnevernspedagog. En kan likevel finne måter å støtte opp under barnas iboende salutogene disposisjoner for at de skal ha det best mulig i den ventesituasjonen de står i som asylsøkere. Antonovsky tar i bruk den salutogene forståelsen som et springbrett for å utvikle sin teori om *sense of coherence* (følelse av sammenheng). Antonovsky så nærmere på hvilke karakteristika hos ulike personer som fasiliterte for god mestringssevne i møte med de stressfaktorene som mennesker utsettes for i livene sine (Antonovsky, 1996, s. 15). For å oppnå en følelse av sammenheng må en oppleve hverdagen som håndterbar, forutsigbar og meningsfull. Antonovsky fant at de menneskene som klarte å oppleve en følelse av sammenheng var bedre rustet til å takle motgang (Enoksen, 2020, s. 228). Dersom en opplever at livet har en mening og at det finnes en klar sammenheng mellom det en opplever og ens planlegging for fremtiden vil det være lettere å forholde seg positivt til nåtiden. Dette på tross av at situasjonen en befinner seg i kan oppleves som krevende (Pastoor, 2020, s. 228).

Hvem er de enslige mindreårige asylsøkerne?

Enslige mindreårige asylsøkere er en kategori barn som kjennetegnes ved at de er under 18 år ved ankomst til Norge. Barna regnes som enslige mindreårige uavhengig av om de har kommet til Norge sammen med andre voksne omsorgspersoner eller ikke. Med dette menes det at barna regnes som enslige dersom de har kommet seg til Norge sammen med en

voksen som ikke har foreldreansvar for dem. Selv om gruppen deler fellestrekk som knytter dem sammen, er det likevel ikke en homogen gruppe barn. Barne- og familiedepartementet peker på at barna ofte har felles erfaringer som at de er uten sine foreldres umiddelbare omsorg, beskyttelse og veiledning (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2017). Barna har til felles at de befinner seg i et fremmed land, med fremmed språk og kultur. Et annet fellestrekk er at barna har flyktet fra samfunn hvor det foregår væpnet konflikt eller andre former for organisert vold. Videre er barna også mulig traumatiserte på bakgrunn av brudd med omsorgspersoner, og tap av trygghet. Barna kan føle på savn og sorg, og de kan ha blitt utsatt for forfølgelse, nød og overgrep. Samtidig som at barna kan dele mange lignende livserfaringer vil likevel deres bakgrunn og livssituasjon variere (Eide, 2020, s. 30).

Ifølge statistikk fra utlendingsdirektoratet (2022) søkte 694 enslige barn om asyl i Norge i 2022, hvor majoriteten av barna oppgir å komme fra Afghanistan og Syria. Disse tallene stemmer godt overens med den generelle tendensen det siste tiåret hvor flertallet av barna har kommet fra Afghanistan, Irak, Syria, Somalia, Etiopia, og Eritrea. En annen tendens er at de enslige mindreårige asylsøkerne i hovedsak er over 16 år og gutter (Eide, 2020, s. 34).

Enslige mindreårige asylsøkeres rettsstilling og praktiske konsekvenser

For å forstå enslige mindreåriges asylsøkeres situasjon i Norge blir en nødt til å se nærmere på de juridiske rammebetingelsene som legger grunnlaget for hvilket barnevernsfaglig handlingsrom en har i arbeidet med disse barna. Det er også interessant for å få et inntrykk av hvordan barneperspektivet gjøres framtrædende i lovgivningen.

Barnekonvensjonen

FNs barnekonvensjon har som formål å verne om og styrke barns rettigheter og trygghet. Norge har ratifisert FNs barnekonvensjon, og har slik forpliktet seg til å etterkomme de kravene konvensjonen stiller til behandlingen av de barna som oppholder seg i riket. Norge har innlemmet to av konvensjonens artikler, artikkel 12 retten til å bli hørt og artikkel 3 nr. 1 hensynet til barnets beste, jf. Grunnloven §104. På denne måten står disse to artiklene dermed over all annen norsk lovgivning (Stang, 2020, s. 87).

Barnekonvensjonen Artikkel 2 forbud mot diskriminering skal sikre barn mot usaklig eller urimelig forskjellsbehandling. Dette gjelder både tilsiktet og utilsiktet diskriminering. Artikkel 2 er fremfor alt relevant for diskusjonen av hvorvidt enslige mindreårige asylsøkerne over 15 år får et tilfredsstillende omsorgstilbud mens de er underlagt utlendingsdirektoratets ansvar, og ikke det statlige barnevernet (Stang, 2020, s. 89). Artikkel 6 retten til liv og utvikling gjøres også gjeldende for enslige mindreårige asylsøkere da denne artikkelen retter fokus mot statens plikt til å beskytte denne gruppen barn mot ulike former for utnyttelse, men også sikre deres muligheter for god utvikling. Dersom Norge ikke klarer å kartlegge om barna vil få sikret sin mulighet til en god utvikling, både fysisk og psykisk, i hjemlandet vil dette være med på å tale imot en retur av barnet (Stang, 2020, s. 93).

Artikkel 22 i barnekonvensjonen uttrykker et eksplisitt vern av flyktningbarn. Artikkel 22 særlig hjelp og beskyttelse til flyktningbarn har som formål å gi flyktningbarn samme rett til omsorg som andre barn i landet de befinner seg i. Barnet skal gis beskyttelse på lik linje med andre barn som befinner seg under det offentliges omsorg (Stang, 2020, s. 95). Artikkel 22 er interessant i sammenheng med denne oppgaven da det kan diskuteres hvorvidt Norge klarer å etterkomme de rettighetene artikkelen tilskriver flyktningbarna slik som praksis er per i dag.

Utlendingsloven

I utlendingsloven kommer den barnesensitive tilnærmingen særlig frem i §38, tredje ledd. Her kommer det til uttrykk for hvordan utlendingsmyndighetene legger flyktningbarnets egenartede sårbarhet og utsatthet til grunn i sin vurdering rundt innvilgning av opphold og hvilken rett barnet har på beskyttelse. Barnets særstilling anerkjennes gjennom at det gis tilgang til å vurdere deres sak på et mindre strengt grunnlag enn hva en ville vurdert en voksen ut ifra (Lidén, 2017, s. 112). En skal likevel bite seg merke i ordet «kan» i andre setning av lovbestemmelsen da dette ikke indikerer noen absolutt, men vil gjøre bestemmelsen sensitiv for at innvandringsregulerende hensyn til tider vil kunne veie tyngre enn barnets beste i praksis. Lovbestemmelsen viser videre til at sterke menneskelige hensyn kan gi barn som ellers ikke hadde fått innvilget opphold rett til opphold i Norge dersom barnet vil stå uten forsvarlig omsorg ved retur (Stang, 2020, s. 105-106).

Politiske føringer

Barna risikerer å lide et utilsiktet tap som konsekvens av en innvandringspolitikk som forsøker å bruke preventive midler mot at såkalte «lykkejegere» skal utnytte seg av asylordningene i Norge. Innstrammingen er en taktikk som viser seg å ikke ha noe reell effekt på antall asylsøkere som kommer til Norge (Lidén, 2017, s. 113-114). Den preventive lovgivningen kan oppfattes som et uetisk grep når det kommer til hvordan barna påvirkes av denne praksisen, da dette allerede er barn som er i påfallende behov av beskyttelse som en videre risikerer å utsette for overlast gjennom den restriktive behandlingen de utsettes for. Det er også relevant å tenke over hvilke konsekvenser det har for det norske og vår forståelse av egen moralske superioritet i verdenssamfunnet at vi tillater oss å behandle flyktningbarn annerledes enn våre «egne barn» i innvandringsregulerende tiltaks navn (Lidén, 2017, s. 113-114).

Asylsøker eller barn?

Vi er i Norge opptatte av å anerkjenne barn som individer og tillegge dem rettigheter som gjenspeiler dette. Ifølge Nicole Hennem blir denne manglende overensstemmelsen særlig tydelig da Norge fremstår som en pioner i komparative velferdsstudier. Her blir det sjenerøse velferdsfokuset og prioriteringen av barns rettigheter trukket frem som spesielt for Norge (Hennem, 2015, s. 128). Det fremstår desto mer påfallende når de enslige mindreårige asylsøkerne ikke ser ut til å møte kriteriene for barnskategorien på lik linje med «norske» barn og derfor ikke får krav på de samme rettighetene som barn ellers i Norge. At barna først og fremst later til å kategoriseres som asylsøkere har konsekvenser for holdningene til hvilke krav på omsorg og oppfølging barna er i behov av (Paulsen et al., 2015, s. 230).

Barnas omsorgssituasjon og barnevernsloven

Det manglende samsvaret mellom lov og derav praksis og de enslige mindreårige asylsøkernes status som barn kommer eksplisitt til uttrykk for gjennom hvilke krav som stilles til den omsorgen barna skal gis. Det er særlig for de enslige mindreårige asylsøkende barna over 15 år at en i størst grad ser tegn på denne eksklusjonen fra barnsbegrepet i norsk lov. Ifølge barnevernsloven skal enslige mindreårige asylsøkere under 15 år bli flyttet til omsorgssentre i regi av det statlige barnevernet gjennom Barne-, ungdoms- og familieetaten

etter ankomst til Norge (barnevernsloven, 2021, §11-1). Når det gjelder barna som er over 15 år, flertallet av barna, så tillegges ansvaret for denne gruppen barns daglige omsorg utlendingsmyndighetene, jf. utlendingsloven §95, annet ledd. Dette på tross av at det i barnevernsloven §1-2, annet ledd vises til at barnevernsloven skal gjelde for alle barn som er under 18 år, også de som er flyktninger (barnevernsloven, 2021, §1-2). Barna over 15 år blir plassert i asylmottak, såkalte EMA-mottak, eller i en egen avdeling i ordinære asylmottak for voksne. Det er forskrift til utlendingsloven §95 - forskrift om omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak, som sier noe om hva som betegnes som forsvarlig, aldersadekvat og individuell tilpasset omsorg under disse barnas opphold i asylmottak (Eide, 2020, s. 32). I mottaksfasen står barnet i en asylsøkerprosess hvor det venter på svar angående oppholdstillatelse. Det er først etter at barnet får svar på søknaden om asyl, om så det resulterer i avslag eller innvilget opphold, at barnet blir returnert eller bosatt i en kommune (Eide, 2020, s. 33). Skillet som gjøres mellom barn over og under 15 år er kritisert. Barneombudet mener at de enslige mindreårige asylsøkerne over 15 år blir forskjellsbehandlet da det er utlendingsmyndighetene og ikke barnevernet som har omsorgsansvaret for denne gruppen barn (Statsforvalteren, 2020, s. 4). I en studie om levekår i mottak så vises det til at dersom også omsorgsansvaret for barna over 15 år ble lagt til barnevernet så ville dette sikre et regelverk som satte tilstrekkelige krav til kompetanse og høyere bemanning blant de ansatte (Paulsen et al., 2015, s. 230).

Bortsett fra at det er forskjell på hvilken myndighet som har ansvaret for barnas daglige omsorg stilles det heller ikke de samme kravene til kompetanse hos personale hos de to formene for institusjoner. «Asylmottaket skal ha tilstrekkelig barnefaglig kompetanse», står det i §7 i forskrift om omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak, mens i barnevernsloven §11-5 vises det til at også barnevernsloven §10-16 skal gjøres gjeldende for omsorgssentre. Barnevernsloven §10-16 stiller krav til at de ansatte skal ha et tilstrekkelig nivå og bredde i kompetanse ut fra institusjonens målgruppe og målsetting. De ansatte på omsorgssentrene skal som minstekrav ha relevant bachelorutdanning (barnevernsloven, 2021, §11-5 jf. §10-16). Begge institusjonene stiller krav til en form for kartlegging av barnets situasjon og behov. Det finnes likevel noen avgjørende forskjeller; det stilles krav til tilsyn etter barnevernsloven §17-2 hos omsorgssentrene. Videre stilles det også krav til internkontroll hos omsorgssentrene (barnevernsloven, 2021, §10-15, jf. §11-5). Et tilsvarende

krav til et barnevernsfaglig tilsyn kommer ikke frem av forskrift om omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak. Norge har også fått kritikk fra FNs barnekomité for den forskjellsbehandlingen barna i asylmottak utsettes for med tanke på den sparsomme mengden personal som er satt av til å jobbe med barna i forhold til på omsorgssentre (Broholm, 2017, s. 16). Utlendingsdirektoratet har forsøkt å etablere et mest mulig likeverdig tilbud til de barna som bor på asylmottak ved å tilpasse asylmottakene slik at de skal samsvare med kravene som stilles til driften av omsorgssentrene. Likevel så kan en fremdeles påstå at som følge av det ikke stilles tilsvarende krav til institusjonene så er det mindre sannsynlig at et likeverdig tilbud vil være mulig å oppnå (Stang, 2020, s.141).

Det er ikke nødvendigvis slik at en ansatt med relevant bachelorutdanning alltid vil utøve bedre omsorg enn en ansatt uten tilsvarende utdanning. Men det vil likevel være viktig å sikre at ansatte har en relevant form for kunnskap om arbeid med hjelpetrequende barn i asylsøkerfasen, for å kunne sikre en kompetanse som ivaretar de sårbare barnas rettssikkerhet (Dabour, 2017, s. 154). Dette kommer av at beskyttelsesbehovet til barna kan tilsi at de har krav på voksne som har en spesiell kunnskap rundt spesifikke forhold ved deres flyktningssituasjon og utvikling som sådan (Paulsen et al., 2015, s. 228).

En kan på bakgrunn av de manglende kravene til omsorg for barn i asylmottak anse det som at de eldste barna ikke ivaretas godt nok i henhold til deres status som barn. Det kan oppleves problematisk at vi i Norge har et lovverk som tillater oss å behandle asylbarn annerledes enn «norske» barn på tross av våre forpliktelser til barnekonvensjonen. På den andre siden er det helt klart et poeng at det kan være positivt at de yngre og eldre barna ikke bor på samme institusjon, men en kan likevel stille et større krav til utførelse av omsorg hos de institusjonene som de eldre barna bor i. Ved å ikke anerkjenne at også de enslige mindreårige asylsøkerne over 15 år, er i behov av den samme omsorgen som «norske» barnevernsbarn på samme alder, så forteller vi barna noe implisitt om hvilken verdi de har i norsk sammenheng. På bakgrunn av det vi vet om hva denne gruppen barn har med seg av erfaringer er det ingen grunn til å tenke seg at de ikke vil være i behov av en barnesensitiv omsorg hvor deres sårbarhet blir tatt på alvor, også når de er over 15 år.

De lengeboende barna

Sosialantropologen Hilde Lidén har identifisert et tosporet oppholdsforløp for de enslige mindreårige asylsøkerne etter at de ankommer Norge. Det første sporet er de barna som har *relativt korte* opphold før de får innvilget opphold i Norge og deretter venter på å bosettes i en kommune. Dette sporet inkluderer også de barna som omfattes av Dublinforordningen. Dublinforordningen innebærer at barna må vente på å bli returnert til det første landet de ble registrert i som asylsøker (Lidén, 2017, s. 118). Det andre sporet omfatter de *lengeboende* barna. Dette er barn som blir boende på mottak eller omsorgssenter over tid da de har fått vedtak om midlertidig opphold frem til de er 18 år. Det samme gjelder de barna som får opphold kun ett år om gangen da de mangler ID-papirer. Også de barna som venter på avgjørelsen i en ankesak angående oppholdstillatelsen sin regnes som lengeboende. Felles for disse barna er at hverdagen er uforutsigbar og at det råder stor usikkerheten rundt fremtiden (Lidén, 2017, s. 118-119).

En belastende tilværelse på asylmottak

Internasjonale studier peker på hvordan barn med lang oppholdstid på asylmottak har det verre enn andre barn når det kommer til forekomst av psykososiale problemer. Dette gjelder særlig for de barna som kommer som enslige uten nære omsorgspersoner (Paulsen et al., 2015, s.223). Ifølge Lidén viser mye forskning på asylfeltet til en lignende form for konklusjon, lang oppholdstid i et asylmottak som følge av lang behandlingstid av asylsøknaden oppfattes som svært belastende. Det er funnet at gruppen asylsøkere mellom 16 til 20 år er de som tar mest skade av lang oppholdstid (Lidén, 2017, s.125). Det blir da i lyset av det eksisterende 15 års-skillet enda viktigere å begrense tidsrammen de eldste barna befinner seg i en ventesituasjon. Hovedsakelig fordi omsorgsforholdene for de eldste kan oppleves som inadekvate på asylmottak. Utenlendingsdirektoratet har pekt på hvordan asylmottak og omsorgssentre ikke er skikket steder for barn å vokse opp, da lite voksenkontakt er uheldig for barnas utvikling (Lidén, 2017, s. 143).

Særlig de lengeboende barna som har fått innvilget begrenset opphold eller fått avslag på asylsøknaden ser en at helsen blir betraktelig dårligere hos mens de bor på asylmottak (Lidén, 2017, s. 136). Dette stemmer godt overens med hvordan Antonovskij tenkte rundt menneskers opplevelse av sammenheng for en god salutogen utvikling. Barna som har fått

begrenset opphold frem til de er 18 år opplever en økt utrygghet og mangel på forståelse for hvordan situasjonen deres kommer til å utvikle seg. Særlig de nye reglene som omfatter voksne asylsøkere vil kunne være rot til stor usikkerhet, da barna kan mangle forståelse for det nye systemet med regler som de nå må forholde seg til som juridisk voksne. All denne usikkerheten rundt både nåtid og fremtid går negativt utover barnas helse, og forverres jo lengre barna må oppholde seg på asylmottaket. Slik ser en at asylsøknadens status direkte kan kobles opp mot salutogenese hos barna (Lidén, 2017, s. 142). På grunn av sårbarheten gruppetilhørigheten til disse barna utgjør har de et stort behov for å raskt få bukt med usikkerhet og manglende kontroll gjennom en avklaring rundt egen framtid for å forebygge uhelse (Paulsen et al., 2015, s. 224). Barna på asylmottakene befinner seg også i en spesiell fase av livet hvor en brytes mellom å være barn og voksen. Som ungdom er en ofte i søk etter selvstendighet, men har likevel et omsorgsbehov. De spesielle erfaringene barna bærer med seg fra flukten, kan påvirke hvorvidt denne overgangen kan forekomme på et ukomplisert vis. Behovene og forventningene til barna grunnet deres alder kan lettere tenkes å komme i konflikt med hverandre da de muligens er i større behov av en tettere oppfølging enn barn ellers (Eide & Lidén, 2012, s.189). I en undersøkelse gjort i Danmark kom det frem at de barna som hadde vært asylsøkere i mer enn ett år hadde en svært økt risiko for å utvikle psykiske problemer. Slik så en at på tross av at flere av barna allerede ankom Danmark med psykiske belastninger så påvirket den vedvarende og lange oppholdstiden i asylsystemet psyken deres betraktelig i en negativ retning (Nielsen et al., 2017, s.94).

Ventetid

Asylprosessen tar tid. Den tar både sosial tid, eksistensiell tid, biologisk tid, og biografisk tid (Vitus, 2010, s. 32). Sosiologen Kathrine Vitus viser til hvordan alle disse forskjellige formene for tid som livene våre består av blir omdannet til én form for tid for barna som er i påvente av svar på asylsøknaden sin, nemlig ventetid. En kan skille mellom objektiv tid, den tiden som faktisk går versus subjektiv tid, hvordan individet opplever at tiden går. Det er særlig den subjektive opplevelsen av tid som er relevant i snakk om enslige mindreårige asylsøkere. Denne formen for tid blir meget synlig når en mangler makt til å selv bryte med den da en er prisgitt forvaltningens uklare tidsfrister for å få slutt på ventingen. Å vente i asyl gjør nåtiden smertefull, og tanker om fremtiden reduseres til noe u håndgripelig (Varvin, 2015, s. 173) En opplever en ufrivillig stagnering på bakgrunn av sin status som flyktning, og det er nettopp

denne stagnasjonen som synliggjør ventetiden da en blir smertelig klar over tiden som går uten at noe faktisk virker til å endre seg med situasjonen en står i (Vitus, 2017, s. 100-101).

Tid er særlig relevant for å diskutere situasjonen til de barna som står i en asylsøkerprosess. Saksbehandlingstiden hos forvaltningen kan være lang. Det kan ta opptil 9 måneder før en får gjennomføre asylintervjuet, men det nevnes ingen spesielle frister forvaltningen må forholde seg til knyttet til behandlingstiden av asylsøknaden. Det vises bare til et estimat om hvor lang tid behandlingstiden kan ta og tiden varierer ut ifra opprinnelseslandet til asylsøkeren (utlendingsdirektoratet, 2023). Ventetiden på å få behandlet søknaden sin kan dermed oppleves som svært uforutsigbar for barna (Lidén, 2017, s.120).

Hensynet til barnets beste i saksbehandlingen

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle forhold vedrørende barn. Dette gjelder også barns asylsøknader (Engebrigtsen, 2020, s. 153). Sivilombudet har uttalt seg gjennom å vise til Grunnloven §104, om at denne gruppen barns asylsøknader på grunn av deres særlige sårbare tilstand som enslige, mindreårige og flyktninger bør gis prioritet (Sivilombudet, 2019). Erklæring om god praksis utarbeidet av FNs høykommissær for flyktninger og Den internasjonale Redd Barna-alliansen er et viktig dokument i arbeidet med enslige mindreårige flyktninger. Erklæringen peker blant annet på at barns asylsøknader bør behandles innenfor en rimelig barnesensitiv tidsramme (Eide & Lidén, 2012 s. 184).

Aldersvurderingen

Alderen til barna avgjør hvilke former for omsorg og beskyttelse de kommer til å få i Norge. Det er særlig tre aldersgrenser som blir utslagsgivende for barnas situasjon i Norge. Først vil en finne ut om barnet er over eller under 15 år da en vil avgjøre hvem som har ansvaret for barnet i mottaksfasen. Dernest vil det være aktuelt å få anslått om barnet har nådd 16 år da dette minsker sjansen for barnet å få permanent eller midlertidig opphold. Til sist og kanskje den mest avgjørende aldersgrensen for de enslige mindreårige asylsøkerne er at de bli trodd på at de er under 18 år ved ankomst til Norge (Eide, 2020, s. 42). Alderen til barna er avgjørende for både asylsøknaden deres, oppholdet deres på mottak i første instans og eventuell bosetting senere. Det er også alderen til barna som avgjør hvilke rettigheter barna

har når det kommer til oppholdsstatus, oppfølging fra barnevernet og rett til skolegang (Eide, 2020, s. 42).

Testene som underbygger aldersvurderingene er omstridte og kritiserte. Det råder uenighet om hvorvidt aldersundersøkelsene som består av å ta røntgenbilder av håndrot og tenner er nøyaktige nok som metode for å avgjøre alderen til barna (Eide & Lidén, 2012, s.193). I rapporten «Over eller under 18 år? Aldersvurdering av enslige mindreårige asylsøkere» konkluderes det med at aldersvurdering av enslige mindreårige asylsøkere er i strid med utlendingsloven og FNs retningslinjer. Det legges for mye vekt på resultatet av røntgenundersøkelsen fremfor barnets psykososiale utvikling og uttalelser fra de som kjenner barnet (NOAS, 2016, s. 9). Det er til sist utlendingsdirektoratets saksbehandler som tar den endelige avgjørelsen om barnets alder. Dette skal ideelt skje etter at saksbehandler også har tatt høyde for tilleggsinformasjon og tilleggsdokumentasjon som kan støtte opp under barnets allerede oppgitte alder. Myndighetene er imidlertid kritisert for å ikke legge nok vekt på andre forhold enn røntgenbildene (Lidén, 2017, s. 122-123). Det eksisterer likevel en uenighet om hvordan en bør fastsette riktig alder på barna. På utlendingsdirektoratets sider vises det til at en har gått bort fra å gjennomføre røntgen av håndroten, men fremdeles tar et røntgenbilde av én av visdomstennene til barnet (utlendingsdirektoratet, 2023). Ved tvil rundt barnets alder skal denne tvilen i prinsippet komme barnet til gode slik at en legger den laveste alderen til grunn for vurderingen, da med hensynet til barnets beste i mente (Eide, 2020, s. 40).

Ulike aldersforståelser

Dette fokuset på håndfaste aldersmarkører kan forklares ut ifra at en i Norge opererer med en kronologisk forståelse av alder. Vi bor i et land hvor de fleste barn har like forutsetninger for god utvikling og derfor lignende behov for oppfølging. Det kan tenkes å være mer hensiktsmessig å vurdere asylbarnas alder i kraft av deres utpregede sårbarhet (Eide, 2020, s. 44). Lidén peker på sosial alder som avgjørende for å måle modenhet. Dette er en samfunnsspesifikk form for aldersforståelse som avhenger av relasjonelle forhold. En utvikler seg i forhold til noe eller noen andres økte forventninger til en, kapasitet til å utføre de oppgavene som stilles til en og gjennom å bli tillagt nye former for ansvar (Lidén, 2017, s. 120-121).

Enslige mindreårige asylsøkere befinner seg i en mellomfase, hvor deres kronologiske alder dikterer hvilket handlingsrom de har for å selv delta aktivt i egen utvikling. Kategorien en blir tildelt på bakgrunn av ens alder vil være avgjørende for hvordan barna tolker seg selv og sine muligheter for handling (Verdasco, 2017, s. 46-47). Å bli inkludert i barnskategorien vil være viktig for å opprettholde selvforståelsen barna har med seg om sin egen status og virkelighet. Dersom en blir vurdert å være over 18 år og dermed voksen betyr det at en må orientere seg etter helt andre betingelser (Lidén et al., 2017, s. 14). I Norge vil det også være relevant for selvforståelsen til disse barna om en regnes som over eller under 15 år (Verdasco, 2017, s. 49). Barn som kanskje ellers ville ha inntatt en mer voksen rolle i relasjon til sin familie i hjemlandet på tross av sin kronologiske unge alder vil kunne miste denne følelsen av å være klar for å innta en voksenrolle ved ankomst til Norge. Dette kan forklares ved at familiens eller omsorgspersonens fravær fører til at barnet ikke anser seg selv som trygg eller moden nok til å innta en mer «voksen» rolle dersom barnet må gjøre dette alene uten å kunne støtte seg til relasjonen de har til en faktisk voksen som ansvaret i bunn og grunn faller på (Verdasco, 2017, s. 50). Den vestlige forståelsen av barndom og voksenlivet kan fremstå noe dikotomisk, der hvor andre samfunns forståelse kan oppleves mer flytende da ens rolle blir påvirket i relasjon til andre, og i større grad tar høyde for de generasjonelle betingelsene som påvirker individets selvforståelse knyttet til alder og modenhet (Verdasco, 2017, s. 53).

I et barnevernsfaglig perspektiv vil prioritet være å ivareta disse barna best mulig. Da kan det hende at et utviklingsperspektiv med fokus på emosjonell og mental modenhet vil være mer til hjelp for å få kartlagt hvilke behov det individuelle barnet har fremfor hva deres kronologiske alder tilsier (Eide & Lidén, 2012, s. 194). Barnets individuelle alder som består av barnets modningsnivå og ferdigheter vil være avgjørende for hvilke omsorgsbehov barnet har. Dersom en lar norsk forståelse av barndom og utvikling påvirke hvordan en vurderer asylbarns behov kan en ende opp med å svikte barn som har behov for mer oppfølging enn først antatt (Lidén, 2017, s. 121).

På den ene siden finnes det helt klart et behov for å verne om og avgrense barnskategorien, ettersom at en ønsker å sikre at de som faller innunder kategorien skal få tilgang på riktige tiltak. På den andre siden kan en spørre seg selv om de rigide aldersskillene som barnskategorien i Norge opererer etter i større grad går negativt utover de barna som vi

ønsker å beskytte, fremfor individer som er ute etter å utnytte det norske velferdssystemet. De rigide aldersvurderingene kan risikere å plassere barn utenfor barnskategorien på feil grunnlag.

Holdninger som påvirker praksis

Holdninger til asylsøkere i makromiljøet er noe som kan påvirke behandlingen av enslige mindreårige asylsøkere på et rent praktisk plan. Aldersvurderingen er en faktor ved asylprosessen hvor det er relevant å diskutere hvilke holdninger som styrer de måtene Norge møter barna på. Det råder en del latente og tildeles uttrykte orientalistiske forestillinger om menneskene og de landene som de enslige mindreårige asylsøkerne kommer fra i det norske samfunnet. Det er grunn til å tro at disse forestillingene om hva en asylsøker skal være er med på å påvirke utfallet av aldersundersøkelsen som gjøres av barna (Ruud, 2009, s. 65). Barna uttrykker at de opplever maktesløshet da de blir møtt med skepsis og mistenkeliggjøring. De opplever at Norge ikke tror på dem angående deres oppgitte alder (Førde, 2017, s. 150). Det faktum at Norge i stor grad fortsetter å lene seg på en røntgenundersøkelse som er preget av stor usikkerhet for å avgjøre barnas alder forteller noe om hvilken troverdighet en velger å tillegge barnas fortellinger. Norge fortsetter å ta i bruk en form for undersøkelse som en vet at bryter med «ikke-vestlige» fenotyper (Lidén, 2017, s. 123). Videre vurderes barnas alder som nevnt ovenfor ut ifra en vestlig forståelsesramme. Å ta i bruk et vestlig utgangspunkt som målestokk for normalitet kan være problematisk dersom en ønsker å sikre et godt nok tilbud for de enslige mindreårige asylsøkerne som i stor grad ikke kommer fra såkalte «vestlige» land (Ruud, 2009, s. 126-127).

Barndom i unntakstilstand

Ifølge Vitus så lever asylbarn i en unntakstilstand. Hun viser til hvordan disse barna har blitt satt utenfor den allmenne gjeldende lovgivning og derfor ikke har krav på rettigheter som ellers gjelder for befolkningen i landet de oppholder seg i (Vitus, 2017, s. 17). Som enslig mindreårig asylsøker blir ventetid det overhengende modus som preger alle aspekter ved ens tilværelse. Ventetiden som forekommer på både omsorgssentre og asylmottak kan stå i veien for barnas subjektivering. Med subjektivering menes det den utviklingsprosessen barn går gjennom i løpet av sin barndom hvor de blir handlende subjekter som utvikler en forståelse

for både seg selv og omverden. Subjektiveringsprosessen handler om hvordan vi blir sosialisert som menneske. Barn formes både av hvordan de har det her og nå, men også hvordan de lærer å orientere seg mot det som skal bli, altså fremtiden (Vitus, 2017, s. 99-100). Her kan en dra paralleller til hvordan Bronfenbrenner tenkte rundt sosialiseringprosesser i mikromiljøet, og hvordan sosialiseringen som forekommer i mikromiljøet kan ha en oppdragende effekt på oss som mennesker hvor vi lærer hvilken rolle vi bør innta i ulike kontekster (Bø, 2018, s. 171).

De-subjektivering – å bli en «ingen»

Den lange ventetiden som barna utsettes for har en konsekvens for hvordan de forstår seg selv. Å vente uten å vite hva en venter på og hvor lenge en må vente på potensielt ingenting, om asylsøknaden blir avvist kan føre til en likegyldighet til seg selv og fremtiden (Vitus, 2017, s. 105). Om en ikke vet hva fremtiden bringer og derfor ikke har mulighet til å se for seg hvordan en skal planlegge for den så mister fremtiden sin verdi som referansepunkt og barna mister dermed insentiver for å investere i nåtiden (Vitus, 2010, s. 40). Tid legger grunnlag for subjektivering, når hverdagen er grunnleggende usikker, og ventetiden en går gjennom kan risikere å vise seg å være verdiløs fordi en ikke får innvilget opphold så forstyrres subjektiveringsprosessen til barna. Når barna går gjennom en de-subjektivering innebærer det at en på grunn av sin maktesløshet, og manglende råderett over egen fremtid blir situert som en «ingen». Barna subjektiveres dermed ikke inn i de voksnes rekke på samme måte som barn som normalt sosialiseres i møte med omverdenen ville ha blitt (Vitus, 2017, s. 107).

Kjedsomhet

Å vente i seg selv er ikke skadelig for barn. At barn kjeder seg er ikke et spesielt fenomen som bare omhandler enslige mindreårige asylsøkere, men det som likevel er spesielt for denne gruppen er den eksistensielle kjedsomheten de opplever. Denne formen for kjedsomhet omhandler i stor grad de lengeboende barna. Den eksistensielle kjedsomheten skiller seg fra den situasjonelle kjedsomheten som gjerne er den kjedsomheten vi forteller barn at er sunn å kjenne på. Den situasjonelle kjedsomheten har en mulighet til å flykte fra gjennom å underholde seg selv, en kjeder seg av noe, men en har alltid mulighet til å finne på noe annet for å få overvinne kjedsomheten (Vitus, 2017, s. 102).

Mennesker er fremtidsorienterte, vi finner mening ved nåtiden gjennom å være klar over hvilke muligheter framtiden kan tilby oss. Vi investerer i vår nåtid for å kunne forme vår fremtid (Vitus, 2017, s. 100). Dette betyr at når en opplever eksistensiell kjedsomhet så vil selv aktiviteter som en ellers ville ha synes var underholdende oppleves som utilstrekkelig da en føler seg fastlåst i tid (Vitus, 2010, s. 34). Dersom en som enslig mindreårig asylsøker ikke opplever en reell mulighet for en meningsfull eller god fremtid vil ens nåtid og utvikling kunne forstyrres. Her kan en trekke frem de asylbarna som får innvilget begrenset opphold fram til de er 18 år. Ventetiden frem til barnet fyller 18 år vil da bestå i stor usikkerhet knyttet til om de vil få opphold eller ikke etter fylte 18 år (Øien, 2020, s. 73). Dette er roten til mye uhelse og bekymring hos barna da hverdagen er preget av en uvisshet om framtiden. En får ikke mulighet til å planlegge livet sitt på lik linje som andre jevnaldrende da premisset for framtiden er uklart (Verdasco, 2017, s. 44).

Vitus identifiserer tre konsekvenser av å leve i eksistensiell kjedsomhet over tid; rastløshet, utmattelse og fortvilelse. Vitus observerte dette komme til uttrykk hos barn med lengre botid på danske asylmottak. Barna var preget av kroppslig uro, en likegyldig tilnærming til seg selv og egen hverdag, samt en håpløshet som kom til uttrykk gjennom hysteri, resignasjon, frykt og sinne (Vitus, 2017, s.102-105). Det gjør noe med menneskers opplevelse av mening å vente uten å vite når ventingen skal ta slutt (Vitus, 2010, s. 39). Barnas reaksjoner på ventetid og eksistensiell kjedsomhet kan forklares ut ifra Antonovskys teori om *sense of coherence*. De enslige mindreårige asylsøkerne på grunn av ventesituasjonen de er satt i som en del av asylprosessen de står i vil kunne risikere å oppleve en følelse av manglende sammenheng. Om livet ikke oppleves som begripelig, håndterbart eller meningsfullt på grunn av de rammebetingelsene asylprosessen påfører en vil dette ha en klar påvirkning for ens mulighet til en salutogen utvikling (Antonovsky, 1996, s.15).

Det er ikke vanskelig å tenke seg at det sannsynligvis kan ha en svært uheldig påvirkning for utviklingen av salutogenese hos et barn å gjennom store deler av oppveksten være klar over at de ved fylte 18 år godt mulig kommer til å bli sendt tilbake til landet de flyktet fra. Dette kan være et land de har oppholdt seg i mindre tid enn hva de har bodd i Norge. På tross av at det som nevnt finnes en rekke forhold ved de enslige mindreårige asylsøkernes situasjon som er uoversiktlig og krevende, finnes det aspekter ved hverdagen deres som også kan gi disse

barna en mulighet til å oppleve en form for følelse av sammenheng og mening ved sin tilværelse, for eksempel gjennom tilgang på skole eller vennskap til jevnaldrende mens de venter på avklaring rundt asylsøknaden sin (Pastoor, 2020, s. 228-229).

Avslutning

De enslige mindreårige asylsøkerne står ovenfor mye usikkerhet i asylsøkerfasen. De befinner seg i en ventesituasjon hvorpå fremtiden kan virke uoversiktlig. Især for barna over 15 år fremstår denne ventetiden som kritisk da en kan se at den barnevernsfaglige praksisen i arbeidet med denne gruppen barn skiller seg fra annen barnevernsfaglig praksis. Den daglige omsorgen de enslige mindreårige asylsøkerne over 15 år tilskrives viker fra hva barn ellers med tiltak fra barnevernet i Norge mottar. Her kan det bemerkes at det juridiske rammeverket som omhandler enslige mindreårige asylsøkere tidvis ikke synes å tilby barna et godt nok rettsvern i kraft av at deres status som barn. En kan få en oppfatning av at deres barnsidentitet i møte med det norske systemet svekkes til fordel for barnas status som asylsøkere. Det er tenkelig at denne forestillingen om at barna først og fremst er asylsøkere og hva som forbindes med å være asylsøker er det som påvirker de juridiske rammene og det faktiske arbeidet med barna.

Å se kunnskapen på feltet om enslige mindreårige asylsøkere i lys av teoriene til Bronfenbrenner og Antonovsky kan gi en bedre forståelse for hvilken påvirkning dagens barnevernsfaglige praksis utgjør for barnas hverdag. En manglende følelse av sammenheng kan forklare uhelsen som lang oppholdstid i asylmottak fører til, mens de ulike miljøene i den bioøkologiske modellen kan fortelle noe om hvilken påvirkning asylstatusen har på hvilken type mennesker barna sosialiseres til å bli mens de befinner seg i asylsøkerfasen.

Den lange ventetiden som barna utsettes for i asylsøkerfasen legger ikke umiddelbart til rette for god utvikling, men heller en stagnasjon og fortvilelse hos barna. En uoversiktlig ventetid og barnas opplevelse av tid som går uten at noe skjer og uten klare fremtidsutsikter utsetter barna for å lide overlast. At ventetiden kan være lang vil kunne utgjøre en følelse av maktesløshet og slik gjøre asylsøkerfasen enda mer krevende å befinne seg i for barna.

At de eldste barna ikke omfattes av barnevernsloven på samme måte som de yngste fremstår problematisk. Slik praksis sår tvil ved Norges påståtte motivasjon til å beskytte og verne om barns rettigheter da denne motivasjonen, slik som lov og praksis er i dag, ikke ser ut til å strekke seg langt nok til å gjelde barn utenfor «norsk» kategorien. Behandlingen av barn hvorpå de mistenkeliggjøres av staten og utsettes for tvilsomme alderstester fremstår som nedverdiggende og passé. Mennesker er i behov av å oppleve nåtiden som meningsfull for å kunne forestille seg en fremtid. Ved å plassere barna i en uverdigg ventesituasjon frarøver Norge disse barna viktige sider ved hvordan en god barndom bør utspille seg.

Hvis det er slik at barn ikke 100% kan føle at de har en fremtid uten en oppholdstillatelse, så forteller dette oss at det fremdeles er en lang vei igjen å gå før en kan påstå at behandlingen som de enslige mindreårige asylsøkerne mottar er god nok.

Litteraturliste

Antonovsky, A. (1996). The salutogenic model as a theory to guide health promotion. *Health promotion international*, vol. 11. (nr.1, s. 11-18).

Barnevernsloven. (2021). *Lov om barnevern*. (LOV-2021-06-18-97). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97?q=barnevernsloven>

Broholm, S. J. (2017). «Jeg var helt alene, men så kom Sama»: En teoretisk analyse af udledsagede mindreårige asylansøgere og flygtninges udøvelse og dannelse af venskab. *Norsk senter for barneforskning*. (nr. 2-3, s. 11-23).

Bø, I. (2018). *Barnet og de andre: nettverk som pedagogisk og sosial ressurs* (5.utg.). Universitetsforlaget.

Dabour, M. R. (2017). Tid for å tenke nytt om enslige mindreårige. *Norsk senter for barneforskning*. (nr. 2-3, s. 151-160).

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. (7.utg.) Gyldendal.

Eide, K. (2020). Hvem er de enslige mindreårige flyktningene?: en kunnskapsoversikt. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt: psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2.utg., s.28-56). Gyldendal.

Eide, K. & Lidén, H (2012). Mottak av enslige mindreårige asylsøkere. I M. Valenta & B. Berg (Red.), *Asylsøker: i velferdsstatens venterom*. (s. 181-204). Universitetsforlaget.

Engebriktsen, A. I. (2020). Omsorg og barn utenfor barndommen. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt: psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2.utg., s. 149- 170). Gyldendal.

Enoksen, M. (2020). Helsefremming og førebygging i barnevernsinstitusjon. I O.G, Lillevik, B. Landmark & Ø. Stokvold (Red.), *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner: juridiske, teoretiske og praktiske perspektiver* (1.utg., s.225-242). Fagbokforlaget.

Forskrift om omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak. (2021). *Forskrift om omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak* (FOR-2021-05-12-1520). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-05-12-1520>

Førde, S. (2017). Det tar en landsby å oppdra et barn: Oppvekstmiljøets betydning for enslige mindreårige flyktningers navigering mot opplevelsen av psykisk helse og resiliens. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, vol. 14 (nr 2, s. 145-155).

Garsjø, O. (2018). *Forebyggende og helsefremmende arbeid: fra individ- til systemorientert tenkning og praksis*. (1. utg.) Gyldendal.

Hennum, N. (2015). Makten i barnet. *Norges barnevern*, vol. 92 (nr.2, s. 124-138).

Jacobsen, D.I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: Innføring i metode for helse og sosialfagene* (2.utg.). Høyskoleforlaget.

Jensen, P. & Ulleberg, I. (2019). *Mellom ordene: kommunikasjon i profesjonell praksis* (2. utg.). Gyldendal.

Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner* (2. utg.). Gyldendal.

Lidén, H. (2017). *Barn og migrasjon: mobilitet og tilhørighet*. (1.utg.) Universitetsforlaget.

Lidén, H., Stang, E. G. & Eide, K. (2017). The gap between legal protection, good intentions and political restrictions. Unaccompanied minors in Norway. *Social work & Society*, vol. 15. (nr. 1, s. 1-20).

Nielsen, S. S., Nørredam M., Christiansen, K. L. & Krasnik, A. (2017). 5: Trivsel. I K. Vitus & S. S. Nielsen (Red.) *Asyldbørn i Danmark: En barndom i undtagelsestilstand*. (1.utg, s. 87-98). Hanz Reitzels Forlag.

Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS). (2016). *Over eller under 18 år? Aldersvurdering av enslige mindreårige asylsøkere*. NOAS & Redd barna. <https://www.noas.no/wp-content/uploads/2016/03/Over-eller-under-18-Aldersvurderinger-av-enslige-mindre%C3%A5rige-asyls%C3%B8kere.pdf>

Pastoor, L. D. W. (2020). Skolen – et sted å lære og et sted å være. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt: psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2.utg., s. 208- 231). Gyldendal.

Paulsen, V., Berg, B. & Michelsen, H. (2015). Barnevernets arbeid med barn i asylsøkerfasen. *Norges barnevern*, vol. 92. (nr. 3, s. 222-232).

Ruud, A. E. (2009). *Langtvekkistan: Grunnlagsproblemer i studier av Asia og Afrika*. (2. utg.). Fagbokforlaget.

Sivilombudet (2019, 5. desember). *UDIs behandlingstid som skranke for adgangen til å tidsbegrense oppholdstillatelse for enslige mindreårige asylsøkere frem til fylte 18 år*. Sivilombudet.no. <https://www.sivilombudet.no/uttalelser/udis-behandlingstid-som-skranke-for-adgangen-til-a-tidsbegrense-oppholdstillatelse-for-enslige-mindrearige-asylosokere-frem-til-fylte-18-ar/>

Stang, E. G (2020). Den rettslige reguleringen av omsorgssituasjonen. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt: psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2.utg., s.138-148). Gyldendal.

Stang, E. G (2020). Flyktningbarns rettsstilling. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt: psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2.utg., s.85- 111). Gyldendal.

Statsforvalteren. (8. juli 2020). *Enslige mindreårige asylsøkere*

mellom 15 og 18 år: rapport etter tilsynssaker. Fylkesmannen i Nordland.

https://www.statsforvalteren.no/contentassets/ff25e1cfb40e4206be6216424448c943/rappo-rt-etter-tilssynssaker_ema_juli2020.pdf

Utlendingsdirektoratet. (2022, oktober). Asylsøknader fra enslige mindreårige etter søknadsmåned og statsborgerskap (2022). Udi.no. <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylsoknader-enslige-mindrearige-asylsokere-2022/>

Utlendingsdirektoratet. (2023, 20. mai). Ventetider for de som har søkt om beskyttelse (asyl). Udi.no. <https://www.udi.no/ord-og-begreper/ventetider-for-de-som-har-sokt-om-beskyttelse-asyl/?c=syr#link-10672>).

Utlendingsloven. (2008). *Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her.* (LOV-2008-05-15-35). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-05-15-35>

Varvin, S. (2015). *Flukt og eksil.* (2. utg.) Universitetsforlaget.

Verdasco, A. (2017). Understanding of self through the category of the 'unaccompanied asylum-seeking minor': a Danish ethnography. *Norsk senter for barneforskning.* (nr. 2-3, s. 43-57).

Vitus Andersen, K. (2006). Perker med no-life i Velfærds-danmark. *Dansk sosiologi*, vol. 17 (nr. 2, s. 27-41).

Vitus, K. (2017). Indledning. I K. Vitus & S. S. Nielsen (Red.) *Asylbørn i danmark: En barndom i undtagelsestilstand.* (1.utg, s. 11-22). Hanz Reitzels Forlag.

Vitus, K. (2017). 6: Ventetid. I K. Vitus & S. S. Nielsen (Red.) *Asylbørn i danmark: En barndom i undtagelsestilstand.* (1.utg, s. 99-107). Hanz Reitzels Forlag.

Vitus, K. (2010). WAITING TIME: The de-subjectification of children in Danish asylum centres. *Childhood*, vol. 17 (nr 1, s. 26-42).

Øien, C. (2020). Perspektivets makt. I K. Eide (Red.), Barn på flukt: psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger (2.utg., s.72-82). Gyldendal.

Selvvalgt pensum

FORFATTER	TITTEL	FORLAG/ TIDSSKRIFT	ÅR	KAP./ SIDE	SIDE- TALL
Broholm, S. J.	«Jeg var helt alene, men så kom Sama»: En teoretisk analyse af udledsagede mindreårige asylansøgere og flygtnings udøvelse og dannelse af venskab.	Norsk senter for barneforskning	2017	s. 11-23	12
Dabour, M. R.	Tid for å tenke nytt om enslige mindreårige.	Norsk senter for barneforskning	2017	s. 151-160	9
Eide, K. (Red.)	Barn på flukt: psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger	Gyldendal	2020	Kap. 2, 4, 5, 7, 8, 10 og 11	136
Eide, K. & Lidén, H, I M. Valenta & B. Berg (Red.),	«Mottak av enslige mindreårige asylsøkere» i Asylsøker: i velferdsstatens venterom	Universitetsforlaget	2012	Kap. 10	23

Førde, S.	Det tar en landsby å oppdra et barn: Oppvekstmiljøets betydning for enslige mindreårige flyktningers navigering mot opplevelsen av psykisk helse og resiliens	Tidsskrift for psykisk helsearbeid	2017	s. 145-155	10
Jensen, P. & Ulleberg, I.	Mellom ordene: kommunikasjon i profesjonell praksis	Gyldendal	2019	Kap. 21	24
Kvello, Ø.	Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner	Gyldendal	2015	Kap. 1	42
Lidén, H.	Barn og migrasjon: mobilitet og tilhørighet	Universitetsforlaget	2017	Kap. 5 og 6	58
Lidén, H., Stang, E. G. & Eide, K.	The gap between legal protection, good intentions and political restrictions. Unaccompanied minors in Norway	Social work & Society	2017	s. 1-20	20
Paulsen V., Berg B., og Michelsen, H.	Barnevernets arbeid med barn i asylsøkerfasen	Norges barnevern	2015	s. 223-232	9
Ruud, A. E.	Langtvekkistan: Grunnlagsproblemer i studier av Asia og Afrika	Fagbokforlaget	2009	Kap. 4 og 7	44

Varvin, S	Flukt og eksil	Universitetsforlaget	2015	Kap. 10	42
Verdasco, A.	Understanding of self through the category of the 'unaccompanied asylum-seeking minor': a Danish ethnography	Norsk senter for barneforskning	2017	s. 43-57	14
Vitus Andersen, K.	Perker med no-life i Velfærds-danmark	Dansk sociologi	2006	s. 28-41	13
Vitus, K.	WAITING TIME: The de-subjectification of children in Danish asylum centres	Childhood	2010	s. 26-42	16
Vitus, K og Nielsen, S.S. (Red.)	Asylbørn i Danmark	Hans Reitzels Forlag	2017	Kap. 5 og 6 + s. 11-22	30
TIL SAMMEN					502

Kandidatnummer: 845.